

ÖRTÉNETI LAPOK.

SZERKESZTETTE

K. PAPP MIKLÓS.

I. ÉVFOLYAM.

(1-52. sz.)

KOLOZSVÁRT,
KIADJA K. PAPP MIKLÓS.
1875.

T A R T A L O M.

	Szám.	Sz. n.
Az olvasóhoz	1.	
Lorántfy Zsuzsánna életéhez. Közli Szilágyi Sándor.	1.	
Egy oklevél 1512-ből.	1.	
Alvinczi Péter pap kassai prédikátor levele a fejedelemség felől	1.	
Barcsai Ákos fejedelem levele	1.	
Idősb Czegei Wass György naplója	1—25.	
Kazinczy Ferencz fogsága történetéhez	1.	
Adalék Bölöni Farkas Sándor életéhez.	1.	
Erdélyi levelek gr. Desewffy Józsefhez Kazinczy Ferencztől.	1—6.	
Egy oklevél V. Ferdinánd királytól	1.	
Az 1848-iki román mozgalmak történetéhez.	1.	
A B. Wesselényi család zsidói levéltárának irodalmi kincsei	1—3, 11—12, 14, 17, 22—24.	
Kossuth Lajos naplója. Közli Jakab Elek.	1—4.	
Egy levél Petőfi Sándortól. Közli K. Papp Miklós.	1.	
Gr. Teleki Sándor emlékkönyvébe.	1.	
Bajza József levele b. Wesselényi Miklóshoz.	1.	
Vörösmarty levele b. Wesselényi Miklóshoz.	1.	
Oklevelek	2—3, 11.	
Petőfi Sándor a magyar irodalomban. Közli Szinyei József.	2—20.	
Rédey Julia levele fogságban lévő férjéhez.	2.	
Könyvészeti adatok Erdély irodalomtörténetéhez. Eötvös Lajostól.	2—3.	
A székely történeti pályadíj.	2.	
Apróságok. 2—4, 10—12, 14, 18—20, 24.		
Lónyai Anna levele Károlyi Boldizsárhoz.	3.	
Egy rajtavesztett kém. K. Papp Miklóstól.	3.	
Kerecsényi Kata Gimesi Forgács Mihály hitvese mennyasszonyi hozománya 1600-ban. Közli Székely Sándor.	4.	
Adalék a Császár Péter zendülése történetéhez. Közli Székely Sándor.	4.	
Enyingi Török István hitlevele.	4.	
Szemere Bertalan levelei Kossuth Lajoshoz 1836-ban. Közli Jakab Elek.	4—7.	
Az 1848—49-ki román mozgalmak történetéhez. Közli K. Papp Miklós.	4.	
Mikor született Kossuth Lajos? K. Papp Miklóstól.	4.	
Mikor lesz hirlap-könyvtárunk? K. Papp Miklóstól.	4.	
Gyergyai Ferencz. L. J.-tól.	4.	
Apafi Mihály erdélyi fejedelem utasításai Szekhálmí András portai követéhez.	5.	
Gr. Thurzó György levele Rákóczy Zsigmond fejedelemhez Rákóczy Lajos felől.	5.	
Kálnoky Sámuel biztosíték levele.	5.	
Bornemisza Kata Gyerőfi Györgyöt menyé Dániel Sophia asszony temetésére hívó levele.	5.	
Deák Ferencz levelei b. Wesselényi Miklóshoz.	5—10.	
Széchenyi István levele Bihar megyéhez. Közli Nemes Ödön.	5.	
Gr. Széchenyi levele b. Wesselényihez. 5, 9, 12, 21, 41—43.		
B. Wesselényi levele Tunyogi Cs. Józsefhez.	5.	
Még egy adat Kazinczy Ferencz fogsága történetéhez. K. Papp Miklóstól.	5.	
Egy érdekes adat a régi magánjog és jogszolgáltatáshoz. Közli Dr. Kolozsvári Sándor.	5.	
Bölnfalvának constitutiója 1690-ben. Mikó Lőrincz.	6.	
Kazinczy levele özv. b. Wesselényi Miklóshoz.	6.	
Kölcsey Ferencz levele b. Wesselényihez.	6. 45.	
Oklevelek a török hódoltság idejéből.	6.	
Gr. Kaprara Aeneas levele.	6.	
Hogy szereznek nálunk barátokat a történelmek? K. Papp Miklóstól.	6.	
Az 1656-ki pozsonyi országgyűlés történetéhez. Közli Szilágyi Sándor.	7—11.	
Mikes Kelenen követsége a havasalföldi vajdához. Közli K. Papp Miklós.	7.	
Konstantinápoly Solimán császár alatt. Közli K. Papp Miklós.	7.	
Egy magyar diplomata levelezése bécsi fogságából nejével s fiával. Közli K. Papp Miklós.	7—9.	
Kossuth Lajos néhány eredeti levele b. Wesselényi Miklóshoz. Közli Jakab Elek.	8—9, 12—13.	
Udvarhely múlt századi monographiájához. Közli K. Papp Miklós.	8—13.	
Az 1850-iki ostromállapot történetéhez. Közli K. Papp Miklós.	8.	
Egy híres röpirat ezelőtt 40 évvel.	9—15.	
Kölcsey Antonina levelei b. Wesselényi Miklóshoz.	9.	
A Petőfin kísérlett legutolsó merénylet. Dr. Meltzl Hugótól.	10—11.	
Szent-Ágota közséj „Jus Gladium“ a Mátyás királytól. Közli K. Papp Miklós.	10.	
Görgei Arthur és Hentzi vezérőrnagy levelezése Budavár 1849-iki ostroma alatt. Közli K. Papp Miklós.	10.	
A Hóra lázadás történetéhez. Közli K. Papp Miklós.	12—15.	
Adatok az 1848—49-iki erdélyi hadjárat történetéhez. Közli K. Papp Miklós.	12, 14—16.	
Válaszul Gyulai Pál urnak. K. Papp Miklóstól.	12.	
Oklevelek. Közli Szabó Károly.	13—19, 28.	
Mednyánszky Jónás jelentései. Közli Szilágyi Sándor	14—19.	
Egy oklevél II. Apafy Mihálytól. Közli K. Papp Miklós.	15.	
Jósika Gáborné Torma Anna asszony haláláról s temetéséről. Közli K. Papp Miklós.	15.	
Consultatio Ebesfalviensis.	16—17, 20.	
Rákóczi György fejedelem utasításai a portán levő megbízottjához.	16.	
A kurucz világ történetéhez. Közli K. Papp Miklós.	16, 18.	
Fáy András, mint a magyar életbiztosító társulat teremtője. Közli K. Papp Miklós.	17.	
Hadi regulák Rákóczy Ferencz táboraiban.	17—20.	
Bersenyi Dániel a keszthelyi Helicon megnyitási innepélyéről 1817-ben. Közli K. Papp Miklós.	17.	
Congregatio in Castro Radnoth.	18—19.	
Diarium vitae aerumnosae Georgii Cserei Senioris de Nagy-Ajta.	19—28.	
A Bánffy-hunyadi bíróságról irt constitutio. Közli K. Papp Miklós.	19.	
Wesselényi Boldizsár levele Ebeny Lászlóhoz.	19.	
Rákóczy György fejedelem levele czegei Wass Jánoshoz.	19.	
Adatok a Rákóczy forradalom történetéhez. Közli Jakab Elek.	19—21, 26—29.	
II. Apafi Mihály fejedelem nyugtája. Közli Jakab Elek.	19.	
Adalék e lapok 253—254 l. közlött oklevélhez. Közli Szilágyi Sándor.	19.	
Adalékul Cserei Mihály életéhez. Közli K. Papp Miklós.	19.	
Petőfi egyik költeménye hellen nyelvre fordítva.	19.	
Rákóczy György fejedelem meghívó levelei Ebeny Lászlóhoz a fehérvári és alvinczi gyűlésre.	20.	
Egy irodalom-történeti emlék Kulcsár Istvántól. Közli K. Papp Miklós.	20.	
Szegedi Róza Kisfaludy Sándorné gyászjelentése.	20.	
Bornemisza Anna. Apafi fejedelemasszony házi curiosumai közül. Közli Jakab Elek.	20, 27.	
Consultatio Fogarasiensis.	21—24, 36, 42—44.	
Mennyi kárpótlást kívántak a románok 1849-ben. Közli K. Papp Miklós.	21.	
Kemény János fejedelemnek Wass Jánost a beszercei gyűlésre hívó levele.	21.	
Bezerédi István levele b. Wesselényi Miklóshoz.	21.	
Kemény János fejedelem levele Ebeny Istvánhoz. Közli K. Papp Miklós.	21.	
Apafi Mihály levelei czegei Wass Jánoshoz.	22.	
Kölcsey Ferencz haláláról. Közli K. Papp Miklós.	22.	
Leményi János fogarasi püspök levele b. Wesselényi Miklóshoz 1848-ban.	22.	
A nagy-enyedi ifjuság levele b. Wesselényi Miklóshoz.	22.	
Egy szemtanu Petőfi haláláról. Lengyel Józseftől.	22, 25.	
Mednyánszky Jónás jelentései II. Rákóczy Györgyhez és ennek anyjához. Közli Szilágyi Sándor.	23—39.	
Szemere Bertalannak egy levele 1848-ból b. Wesselényi Miklós és gr. Bethlen Jánoshoz.	23.	

	Szám.		Szám.
Parnói Molnár Borbára életéhez. Közli K. Papp Miklós.	23.	Gyerőfi Borbára (Bora) emlékezete. Közli K. Papp Miklós.	33.
Sterka Sulucz Sándor jelentése az 1848-ik év május 15-én tartott balázsfalvi népgyűlésről. Közli K. Papp Miklós.	24.	Postulata Illustrissimi Domini Caroli Komornik Commissarii.	34.
Egy lap tartalma I. Apafi Mihály napi kiadási könyvéből	24.	Wesselényi megítéltetése Erdélyből.	34.
Bornemisza Anna fejedelemasszony nyugtatónya bevett harminczadi vámpénzekről.	24.	Jósika Gábor emlékezete. Közli K. Papp Miklós.	34.
Apafi Mihály meghívó levele az 1676-iki fehérvári gyűlésre.	24.	Congregatio Illustris Deputationis in Castro Ebesfalva.	35.
Constitutiones Dominorum Regnicolarum Trium Nationum etc. in Fogaras.	25.	Oklevelek Erdély történetéhez.	35.
Apafianumok.	25.	Kazinczy Ferencz leveleiből.	35.
Egy Árpád korszaki oklevél. Közli Jakab Elek.	25.	Fáy András levelei idősebb Wesselényi Miklóshoz.	35—39.
Egy falragasz 1848-ból.	25.	Deliberationes quaedam Dominorum Statuum etc. in generalibus eorumdem comitiis.	36.
Congregatio in arce Fogaras.	26.	Kölcsey Ferencz hátrahagyott leveleiből.	36—37.
Deés város levéltára. Közli K. Papp Miklós.	26—44.	Consultatio Porumbakiensis.	37.
Rákóczi Ferencz fejedelem utasításai Wass Dánielhez.	26.	Quaestiones Illustri Deputationi.	37.
Adatok az erdélyi ev. reformatusok egyházi történetéhez. Közli Jakab Elek.	26—29.	Consultatio Radnothiensis.	38—40.
Néhány falragasz 184 $\frac{1}{2}$ -ből.	26—30.	Döbrentei leveles tárczájából.	38—39.
Deliberationes in Curia Porumbakiensi	27.	Inczédi Pál I. Apafi Mihály fejedelem főkomornyikjának leveles tárczájából.	38—40.
Lapunk t. előfizetőihez	28.	Értesítés a „Történeti Lapok“ t. előfizetőihez.	39.
Karaffa uram által Bécsbe küldött punctumok.	28.	Husszan aga válasza Apafi Mihály fejedelemhez. (1662.) Közli K. Papp Miklós.	39.
Apafi Mihály fejedelem leveles tárczájából	28.	Gróf Széchenyi István bizalmas levele Metternich herczeghez 1825-ben. Közli K. Papp Miklós.	40.
Contractus Regni eum Commissariatu Caesareo ratione hybernii 1689 factus.	29.	Oklevelek a török véduralom korából.	40—45.
Az 1689 jun. 19-én tartott generalis synodusnak az ugyanazon évben jul. 15-én tartott radnothi országgyűlés elébe küldött postulatumai.	29.	Kazinczy Ferencz levele idősebb b. Wesselényi Miklóshoz.	40.
II. Rákóczy Ferencz fejedelem levéltárczájából.	29.	A bécsi titkos levéltár okleveleiből.	41—52.
Consultatio occasione comitiorum Radnothiensium.	30.	Deliberationes Illustris Deputationis in congregatione eorumdem (1690.)	41.
Consultatio Görgényiensis.	30.	Kazinczy Ferencz leveleiből B. Wesselényi Miklóshoz. Közli K. Papp Miklós.	41.
Wesselényi Ferencz leveles tárczájából. Közli Szilágyi Sándor.	30—40.	Mikó Lőrincz tudósítása az 1834-diki kolozsvári országgyűlésről.	41.
B. Wesselényi Miklós két érdekes levele gróf Széchenyihez.	30.	Kazinczy Ferencz és neje Sophie levele b. Wesselényi Miklóshoz.	42.
Benkő József levele Balog Sándorhoz.	30.	Kölcsey Ferencz leveles tárczájából. Közli K. Papp Miklós.	42.
kolozsvári szász polgárok nyilatkozata 1848-ban.	30.	Kossuth Lajos jelentése a „Törvényhatósági Tudósítások megindításakor.	42.
Erdély felosztása katonai vidékekre 1849-ben.	30.	Néhány lap Erdély történetéhez. Közli K. Papp Miklós.	43.
Döbrentei Gábor levele Cserey Helena, özv. b. Wesselényi Miklósnéhoz.	30.	A sztáynicskai levéltárból. Közli Szilágyi Sándor.	43—44.
Gr. Batthyányi Lajos levele b. Wesselényi Miklóshoz.	30.	Okmányok és levelek az 1611-ik év történetéhez. Közli Szilágyi Sándor.	44—49.
Comitia generalia in Civitate Saxonicali Medgyes.	31.	Adalék a Lovasiék és Kossuth elfogatásához és peréhez 1837-ben. Közli K. Papp Miklós.	44.
Gr. Pekri Lőrincz Wass Dánielhez.	31.	Dósa Elek levele br. Wesselényi Miklóshoz.	44.
Teleki Mihály Wass Dánielhez.	31.	Főherczeg József és István nádor emlékéhez. Közli K. Papp Miklós.	45.
Károlyi Sándor levele Wass Dánielhez.	31.	1848-9-iki forradalom történetéhez. (A ráczok elleni küzdelem.)	45.
A Kossuth bankjegyek eltörlése 1849 augusztus 13-án.	31.	Néhány oklevél Deés város levéltárából.	45—47.
A kényszer forgalmu pénztalványok 1849-ben. Hirdetmény a kényszer forgalmu utalványok érdekében (1849).	31.	Lukács Móricz levele br. Wesselényi Miklóshoz.	45.
Egy Árpádkori oklevél. Közli Szabó Károly.	31.	B. Bánffy Györgyné, b. Wesselényi Zsuzsánna naplója. Közli K. Papp Miklós.	46—50.
Adalékul a Rákóczi forradalom történetéhez.	31.	Sagana András román püspök levele hiveihez 1848-ban.	46.
Bydeskuti Boldizsár naplója. Közli K. Papp Miklós.	32—41.	Ujházy László leveleiből.	46.
Deliberationes Illustris Deputationis in congregatione ejusdem in Civitate Alba Julia.	32.	Schodelné hangversenye Kolozsvárt 1836-ban. Közli K. Papp Miklós.	46.
Kornis István és Petki Anna emlékezete. Közli K. Papp Miklós.	32.	A conservativ és liberalis pártok 1848 előtt Magyarországon. Közli K. Papp Miklós.	47—49.
Ujházy László Kossuth Lajoshoz.	32.	A magyar nemzeti színészet történetéhez. Közli K. Papp Miklós.	47—52.
Bach Eduárd kineveztetése b. Wohlgemuth mellé teljhatalmu cs. k. biztosnak Erdélybe. (1849).	32.	Egy oklevél a 14-ik századból.	48.
Consultatio in Civitate Alba Julia.	33.	Levéltári adatok a XVI-ik és XVII-ik század történetéhez.	49—52.
Az erdélyi ref. gondnokok levele Bydeskuti Boldizsárhoz. Közli Szabó Gyula.	33.	Az 1848-49-ik évek történetéhez. Közli K. Papp Miklós.	49—50.
Egy eskümintá a XVII. század végéről. Közli Szabó Gyula.	33.	Okmányok és levelek az 1613-ik év történetéhez. Közli Szilágyi Sándor	50—52.
József nádor levele gr. Teleki Józsefhez a védjegyet ügyében. Közli K. Papp Miklós.	33.	Aldana ítelte. Közli Szilágyi Sándor	51.
Szemere Bertalan levelei b. Wesselényi Miklóshoz.	33.	Egy felirat II. József császárhoz. Közli H. K.	51.
		A „Történeti Lapok“ t. előfizetőihez.	52.
		Kazinczy Ferencz hátrahagyott leveleiből.	52.

TÖRTÉNETI LAPOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi iroda: Lyceumi nyomda Kolozsvárt. — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

AZ OLVASÓHOZ.

GEN KEDVES kötelességemnek ismerem mindenk felett köszönetemet nyilvánítani a „TÖRTÉNETI LAPOK” t. előfizető közönsége, s az összes napi sajtónak azon megtisztelő pártfogásért, melyet eddig is tanusítani szivesek voltak uj vállalatommal szemben.

Őszinte örömmel fogok a munkához, s soha nem lankadó szorgalommal azon leszek, hogy e szép bizalmat lapom gazdag tartalmával igazoljam.

A „TÖRTÉNETI LAPOK” első száma némileg tájékoztathja már a közönséget azon irányról, melyet követni fogok, azt hiszem, hogy helyes utat választottam arra, hogy történetiroda munkának minél több barátot szerezzek s bebizonyítsam, hogy e tér nem meddő azok részére sem, kik a szép és tanuságos mellett az érdekest is keresik.

Gyűjteményeimben gazdag forrás van a történet barátai számára, s a magyar classicus írók egész fényes, hosszú sorával fog találkozni az olvasó e lapokban, egész kincsbányát nyitok fel, **Berzsenyi, Bajza, Döbrentei Gábor, Deák Ferencz, Fái András, Farkas Sándor, Kazinczy Ferencz, Kölcsey, Kossuth Lajos, Petöfi Sándor, Szemere Bertalan, Széchenyi István, Br. Wesselényi Miklós, Vörösmarty** ismeretlen művei s leveleiben.

Hogy ez nem pusztá ígérlet, szokásos nagyhangu phrasisok, arról a „Történeti Lapok” minden egyes száma tanuságot fog tenni.

Az Árpád, vegyes házak és nemzeti fejedelmeink korát, ha nem is képviselnék nagybecsü okmányok gyűjteményeimben, közlevéltáraink megbecsülhetetlen kéziratgyűjteménye uj meg uj adat-halmazzal kínálkozik, s ezek legkiválóbb javát fogom ismertetni folytonosan.

Ime: nem üres kézzel állok t. olvasó közönségünk elé, s a hol az én erőm gyöngye fog lenni, szives támogatásáról vagyok biztosítva azon férfiaknak, kiknek nevék a hazai történetirodalom terén a legfényesebbek közé tartoznak.

Ismételve üdvözlöm e lapok olvasóit s kérem nagybecsü pártfogásukkal támogatásuk, vállalatot, mely jó szolgálatot kíván tenni történet-irodalmunknak!

K. PAPP MIKLÓS.

LORÁNTFY ZSUZSÁNNA ÉLETÉHEZ.

Közi:

SZILÁGYI SÁNDOR.

Az alább közlendő levél Lorántfy Zs. életéhez érdekes adalékot szolgáltat. Egy fehér barát — tehát paulinus — írta azt hozzá Rómából s mutatja, hogy e fenkölt jellemű asszony távolról sem vádolható felekezeti elfogultsággal, szűkkeblűséggel; mert a fehér barát a tőle kapott jótéteményekről hálával emlékszik. De egy irodalmi műről is van benne emlékezet, melyről, minthogy az még lappang, semmi felvilágosítást sem tud adni irodalomtörténetünk; valamint arról sem, mennyi része volt abban a fejedelem asszonynak.

De térjünk át a levélre, melynek eredetije a m. k. kamarai levéltárban őriztetik s mely így hangzik:

Alázatos szolgálattimnak ajánlása után szerencsés hosszú életet és minden jókat kívánok istentől ő szent felségétől nagyságodnak megadatni.

Kegyelmes asszonyom, ide érkezvén Rómában, az nagyságod nekem, alázatos szolgálójának sokszori nyújtott kegyelmességéről itt sem akartam feledékeny lenni, hanem ez alázatos irásom által tudósítani, hogy szenvedhető egészségben és szerencsésen érkeztem szentséges pápa eleiben, megadván ő szentségének az felségs két királynak és más fejedelmek leveleit, kegyelmes válaszom lönt ő szentségétül. Mindazonáltal hertelen lönt ki nem indulhatok. Még itt leszek és ezután is istent imádok, hogy ő szent felsége adja meg azt nagyságodnak, a mit leginkább kíván nagyságod, és azt a mit én kívántam nagyságodnak és most is kívánok ő szent felségétül, lölkének örök üdvösséget. Az nagyságod irását, melyet adott nagyságod énnékem, szentléleknek származásárul, magamam ide hoztam és mutattam tudós embereknek, kik megdicsérvén és csudálkozván az nagyságod szép okosságán, szánakoztak, kívánván velem együtt, hogy isten ő szent felsége engedje nagyságodnak azt az hitet megösmérni, melyet szerzett Krisztus urunk és a melyet prédikált szent Pál itt Rómában és az egész világon több szent apostolok és istennek szerető tanítványi és melyet követtek és tartottak a szent atyák és melyben üdvözlnek most is az igaz keresztyének. Sokszor sóhajtok, járván a szent helyeket, kívánván, hogy nagyságod látná római dolgokat és sok szentségeket, kiket látván, lehetetlennek tartom, hogy nagyságod azt az útát nem követné, a mely vihet az öröken való boldogságra; és

hogy azt az útát ott is megösmérhetné nagyságod, kerestesse fel az Krisztusnak követéséről Kempis Tamás által irattatott könyvecskét; azt olvasván, nagy lölki vigasztalására leszen nagyságodnak. Elsőben nem minden fog tetszeni, de ha nagyságod megkóstolja annak idességét és belső lölki hasznát, annyira megszereti, hogy nem fogja győzni eléggé olvasni. Adja isten, hogy innit kimenvén találjam nagyságodat kedves szerencsés és jó egészségben szerelmes és méltóságos fejedelmi fiával, unokájával és kedves menyivel ő nagyságokkal egyetemben: sokan kíványák azt velem együtt itt Rómában. Éltesse isten nagyságodat sok esztendeig kedves és jó egészségben. Rómában die 21. Junii Anno 1658.

Nagyságodnak, míg él

alázatosan szolgál

VANOVICH PATER JÁNOS feir barát.
m. pria.

P. S. Azon a földén való szerzetünk paterihez, alázatosan kérem nagyságodat, mutassa minden kegyelmességét; az úr isten megáldja nagyságodat, meg is fizeti nagyságodnak; én is, ha isten éltet, megszolgálom nagyságodnak.

Külczim: Tekintetes és nagyságos Lorántffy Susánna asszonynak, méltóságos erdélyi fejedelemasszonynak, nekem kegyelmes asszonyomnak.

FOLTHI LÁSZLÓ Hunyad vármegye s azon megye két szolgabirája Hosdathi Gergely és Bácsi György bizonyítja, hogy Margit asszony, néhai Zalasdi János özvegye, most Peterdi Péter neje, Gros helységbeli részbirtokainak elfoglalásától a felpestesi nemesek hadnagyát letiltotta.

Kelt Barcsán 1512.

Nos Ladislaus de Folth Comes et Castellanus Castrum Hunyadensis, Item Gregorius de Hosdath et Georgius de Bachi Judices nobilium eiusdem Comitatus, Memorie commendamus, Quod prefatus Gregorius Judex nobilium coram nobis fassus est, Quod Nobilis Domina Margaretha, Relicta condam Johannis de Zalasdi, nunc consors Egregy Petri de Petherd, Nobilium Centurionem de felpestes, coram ipso facie ad faciem repertum, et alios quoslibet ut absentes, ab ulteriori detencione occupatione et conseruacione quarundam terrarum particularum suarum in tenentis possessionis Gros, et supra eandem possessionem existencium habitatum, vsuque et fructuum earundem percipcionem, sequere in dominium

earundem Intrmissione prohibuisset et contradixisset, vigore et testimonio presercium mediante. Datum e sede Barcha feria tertia proxima ante festum Beati Valentini Martiris, Anno domini Millesimo Quingentesimo duodecimo.

Kivül: Pro Egregio petro de petherd. (Eredetije papiron, hátán sárga viaszba nyomott három gyűrűpecséttel K. Papp Miklós gyűjteményében.)

ALVINCZI PÉTER PAP

Kassai Predikátor levele az Fejedelemség felől.

Generose domine amice observandissime, servitiorum nostrorum paratissimum commendationem. Adjön Isten minden jókat Kegyelmednek ez új esztendőben.

Az mi Kegyelmes Urunk ő Felsége állapotját mind Dobay Tamás Uramtól s mind az levelek pariáiból megértheti Kegyelmed. Kivántuk volna szívünk szerint ha örvendetes hírt irhattunk volna ő Felsége felől, de az mit az közönséges emberi életnek folyása magával hozott arról nem tehetünk, ha az Uristen az ő Felsége életének végét így rendelte volt; most vagon csak gondunk az előttünk álló dolgokra, és az mit ő Felsége mi reánk méltatlan hiveire bizott. Minthogy pedig az dolgok felette nagyok, hazánknak és nemzetségünknek örökös javában járnak, mi reánk pedig ő Felségétől felette nagy és erős kötél alatt bízott, tudjuk hogy Kegyelmed is igaz magyar és hazája szerető, az mi Kegyelmes Urunknak pedig nem csak életiben, hanem holta után is hagyományának is őrzője, itt sem bízhattuk az dolgot Dobay Tamásra különben, sőt meg sem akartuk neki jelenteni, hogy addig ki ne tudódhassék, hanem azon esküttük meg, hogy valami az levelekben leszen, és ott Kegyelmeddel együtt megéri, abban minden tisztsége szerint híven és igazán eljár, szolgál, titokban is tartja, valameddig titoknak kell tartani: Kegyelmednek sem az levelet, kiben az derék dolog vagon, addig meg nem adhatja, sem semmiről nem tractálhat, hanem elsőben arra az mit az levelekben talál mint ő Felségének utolsó dispositioját és testamentumát. Kegyelmed teljes tehetséggel segíti és az mely követséget az levelek által Dobay Tamással együtt most mi Kegyelmedre bizunk, abban híven, igazán és szorgalmatosan eljár, melyre Kegyelmed tisztí és mostani hivatalja szerint köteles hogy ez szerint cselekedjék, egész nemzetünk javára pedig magátul kellene reá menni; más az hogy mikor azt az dolgot az más levelünkből

fundamentumig megéri, egy szava sem leszen hogy Kegyelmed nem javallana, mert azt Isten így rendelte és véghez kell menni. Az dolognak pedig erős és bizonyos ratioit az másik levelünkből Kegyelmed megértheti bővebben, de azt minthogy hűttel való kötelesség nélkül meg nem jelenthetjük, ez levelünk csak arra való, hogy először, a mint mi itt kötelesek vagyunk, Kegyelmed is azonra hűttel légyen köteles; mert az Uraknak jobb részök, noha nem értik az dolgot, de tudván ő Felségét hogy igaz magyar és hazája szerető ember volt, inkább mind megesküdték. Kegyelmed is higgyen mi nekünk, Isten velünk lévén mindnyájunkkal bizony nem kicsin előmenetelire leszen Kegyelmednek, melyben nekünk is módunk vagon és leszen; és csak az más levelünket megolvassa is hiti letétele után mindjárt jobb reménségben lehet. Mi Kegyelmednek igaz jó akaróji vagyunk, úgy szólunk bizvást mint barátunknak ilyen nagy ügyében az országnak, az magad javáért és az közönséges megmaradásért ne vond meg magadat se az hűttel való kötelességtől, mert ez különben nem lehet, se az közönséges jóra való szolgálattól; nem hálaadatlan emberekkel leszen dolga Kegyelmednek, mint erről Dobay Tamás bőségesebben szólhat. Kegyelmed higgye meg szavát. Tartsa meg Isten Kegyelmedet jó egészségben. Datum Cassoviae die 2 mensis January Anno Domini 1606.

Kegyelmednek jó akaró baráti és szeretettel szolgálnak

Péter Pap kassai fő prédikátor m. p.
Örvendy Pál ő Felsége tanácsa kincstartója m. p.

Péchy Simon secretarius m. p.
király ő Felsége testamentumosi.

Czimirat: Generoso domino Stephano Keoreossy aulae Serenissimi Principis familiari, et ad Inclitum potentissimi ac inictissimi Imperatoris Turcarum Portam oratori designato etc. Domino amico nobis observandissimo.

(Eredetije K. Papp Miklós gyűjteményében. Ivrét, tiszta ép pergament papiron.)

ACHATIUS BARCSAI

Dei Gratia Princeps Transsilvaniae Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.

Generose fidelis Nobis sincere dilecte Salutem cum favore.

Nem kételkedünk benne, Kegyelmednél nyilván vagon Kemény János Uramnak ez hazában feles hadakkal való be jövése, mely

micsoda fel tött czélből lött, maga ö Kegyelme manifestumában, ezen kívül böcsületes hívünk B(an)ff Dienes Uram által, 's több egynéhány rendbeli irásában is, leg közeljebb penig maga ö Kegyelme szemben lévén velünk, ugy dec-larálja, ez haza jóvára 's megmaradására czélozna, kívánván tollünk, mi is ez haza meg maradására való dolgokban ez hazától magunkat el ne vonjuk, hanem íránk az Kegyelmetek öszve gyűlése felől. Mivel pedig len mi az Kegyelmetek meg maradására való eszköztől eddig is nem tilalmaztuk, sőt gyakran meg is kináltuk, valami dol, az ellen hiván segítségre .. képezt szükséges, Kegyelmetek is ad 24-án Decembris anni praesentis Szász Régeni városunkban jelen légyen. El hiszszük Kemény János Uram ö Kegyelme is Kegyelmeteket öszve gyűlése, szabados voxolása, tanácskozása felől elegendőképpen assecurálja; minden istenes útakat maga meg maradásáru kövessen el, melyre Isten ö Felsege segítse, vezérelje. Eisdem de caetero gratiose propensi manemus. De caetero benignitate affecti manemus. Datum in arce nostra Gergenien-si die 12-a Decembris Anno 1660.

ACHATIUS BARCZAI M. P.

Kivül: Thomae
..... nostro, Fideli nobis sincere dilecto.
(Eredetije igen szétrongyollott papiron K. Papp Miklós gyűjteményében.)

TELEKI MIHÁLY LEVELE,

melyben Gyerőfi Györgyöt figyelmezteti, hogy Sáfár Jánosnak hatalmaskodással elfoglalt javait adja vissza.

Szolgálók Kegyelmednek.

Sáfár János Uram panaszkodik, hogy Kegyelmed nem annak rendi szerént (törvényesen) vagy vármegye tiszteivel vagy az mi Kegyelmes Urunk ö Nagysága deáki-val, hanem csak maga szolgálival, hatalmasan ö Kegyelme jószágát elfoglalta, és fenyegeti hogy buzáját is felarattatja; ha azért minden résziben így vagyon a dolog a mint Sáfár Uram mondja, Kegyelmedet kérem afféle hatalmaskodásoknak hagyjon békét, sőt a mennyiben abban a vármegyében én is tiszt vagyok, Kegyelmedet intem is; hanem hiszem ha mi közli van Kegyelmednek Sáfár Urammal, annak a vármegyének is mint több vármegyéknek törvények vagyon, s, ott is a szerént törvénnyel szoktak élni, Kegyelmed is azért az szerént keresse

törvénnyel, noha én ugy hiszem törvénnyel sem sokat fog Kegyelmed nyerni. Isten éltesse Kegyelmedet. Szent Péter 2. May 1673.

Kegyelmed szolgálója:

TELEKI MIHÁLY.

Czimirat: Tekintetes Nemzetes Gyerőfi György Uramnak ö Kegyelmének adassék.

(Eredetije K. Papp Miklós gyűjteményében. Kis 4-d.)

Idősb Czegei Wass György

NAPLÓJA.

I. Jan. 1704—31. Oct. 1705.*)

1704.

ÜR JSTEN ADJ.TSENDES, ÉS BÉKESSÉGES
JUU ESZTENDŐT.

1. Januarii, Az melly Crúczok **) Szamosfalvára szállottak vólt, jó reggel megindulván onnét, mentek Tordára.

2. Voltak nállam ebéden a Német Tisztek.

3. 4. 5. 6. Számtalan praedálást, és dúlást cselekedtek az Crúczok Tordán, kiknek Kapitányok vólt Guthi, Kaszás Pál, és Vajó András.

7. El-jöttek Tordáról, és Lónánál Gyalu mellett takaradtak-el, holott-is torozkkkal kezüllek egyet el-lötték.

8. Mind takaradtak.

9. Orosz Pál, Bónéval, és Csurullával Pánczél-Csehig ki-jóven; utának hirt hoztak, hogy Szathmárnál az Crúczokban le-vágtak, mellyért vissza fordultak, és az ide ki való Crúczok-is kezdtek ki-takaradni.

10. Januarii, Szénát hordattattam együnnen-is, másunnan-is.

11. Januarii, Éjféle után mindgyárt kimenven innét az Lovas Németek, a' Ráczokkal edgyütt, és egy kevés gyalog Német-is, reggel Szent Lászlóra érkezvén, elsőben fel-prédalták, annak utánna egészlen el-égették, az templomunkat egészlen fel-verték, papunkat meg-fogatván, 's egy ingben, lábra valóban hagyván, erőssen meg-verték, mesterünket mezitláb, hajadon fővel, kötve, ló mellett

*) Gróf Kemény Józsefnek sajátkezű jegyzete ezen naplónak gyűjteményében lévő másolatára következő:

N.B. In aliis Copiis MSti hujus, Diarium hoc sequentem habet titulum:
Néhai Tekintetes, Nemzetes Czegei Wass György Urnak.

Tekintetes Nemes Kolos, és Doboka Vármegye' substitutus Fő Ispányának, nem különben Nemes Kolos Várossa substitutus Kapitányának hivatalai alatt 1704 és 1705 esztendőben napról napra szorgalmasan vitt jegyzései, 's némelly Correspondenciái.

**) Kuruczok.

hozták-bé. Seregeknek Ura, Istene, meddig haragszol az te népednek könyörgése ellen, meg-elégited őket siralmas kenyérrel, és siralmas italt adsz nekik, nagy mértékkel.

12. Az Praédát osztották, el-hajtván minden marhájokat.

13. Szállott Szamosfalvához Báró Tis Uram, bizonyos lovas és gyalog Militiával.

14. Januarii, Az itt való lovas Német Militia nagyobbára innet-is ki-menvén Báró Tis Uramhoz, és egy kevés gyalog-is, 's Szamosfalvátul el-indulván, délre szállottak-meg az Bonczidai szakaszok között, az alatt Bonczidán, a' Gubernator Uram Ó Nagysága, és Bánffi Farkas Uram asztagit, az Ráczokkal Báró Tis Uram mind el-égettetvén, csak kettőt kettőt hagytak-meg mindeniknek; úgy az csűrök-is el-égték, az szakaszokat-is mind el-égették; asztag égett-el Nro 47, szakasz széna Nro 18. Hálni ment Dengeleghez.

15. 16. Egész Rettegtül fogva fal az Nagy Szamos mellyékén Kulduigh lévő falukat, asztagokat Báró Tis Uram égetteti, úgy Somkereket-is.

17. 18. 19. Szalmájában, az Urak parantsolatjából, az itt való Militia számára Fenesről, Fejédrül, Szamosfalvárul, Karábúl, búzát hordattattam, és az Vármegyékből-is feles-naturalékat hoztak ez héten.

20. January, Feles, és szekerünk érkezett Tordárul, Gyéresről, és egyéb falukrúl, mind Torda, Kolos, Doboka Vármegyékbül. Báró Tis-is penig az Militiával Régen felé által fordulván; az kóbórlókban le-vágatott.

21. Gálfi Pál Urammal 80 szekeret küldvén-ki az Karai határra búzáért, honnat-is egy asztagot fel-raktván; el-hozatott, de igen meg-rezzentünk vala, mivel estve felé 30 Zászlóallya Cruz takaradatt-el Méránál, és háltak Fejérdén 's Borsán, és két Zászló allya éjtzaka tiz óra tájban Szamosfalvára jött volt, tudakozódván, az ki-járó lovasok, és buza hordó szekerek felől, de már az mi lovaink, és szekerünk az Hostátban bé-eresztekdektek volt.

22. Januarii, Estvére érkezett ide Báró Sigrott, az Kővári Commendans, magával lévő Leitmánynyal, és Markotolyastival, circiter 70 Cruzok késérvén egészen eddig, per accordam az Várat 18. praesentis fel-adván. Élésekből egészen ki-fogyván, tovább nem subsistállhattak, innet-is élést nem vivén nekik, nem-is biztatták; holott Báró Tis Uram véle lévő Militiával könnyen vihetett volna, Teleki Mihály öcsém penig nem jött-el vélek, holott eljöhett volna, hancu ment Rákóczi Uram hűségire, mi gondolattul viseltetvén, mind az több véle lévő Magyarokkal edgyütt, reménlem, hogy Toroczka István

Uram fascinálván, és conturbálván elméjét, azért változtatta elméjét.

23. Januarii, Hozták hírül, és irták-is Szebenbül, hogy mind Udvarhely székek, Háromszék, Csík, Gyergyó, Kászon székek felültenek az Cruzok mellé; Udvarhely Várat, Fejéregyházát fel-adták, az benne való Németeket magok mellé esküöttették, az szász kastélyokat mindenütt fel-verték egész Brassóig. Lázár Ferencz-is melléjek ment az gyergyaiakkal, és az passuson lévő hajdúkkal. Bécsbül-is írják: hogy még circa 1-am Januarii az Cruzok Austria széliben egy néhány Falukat fel-égetvén, pusztítottak 's rablottak, Morvában-is feles Cruzot innak hogy ment volna.

24. January, 'Sukon, és Koloson tekerégvén Kaszás, Vajó, és Csurullyáék véle lévő tolvajival, nem mertünk ki-jártni.

25. El-menvén Kolo'srúl, az száraz malomhoz való fáért és palizatokért kültem szekereket.

26. Érkezett-meg Szebenbül Hatházi Uram sinistra informatiójára tött és irt Commissióval, melyben nem sok folyt rólla.

27. Hatházit fel-livattam, és szemére vettem, hogy sinistra hirt vádaskodott reám, de sok becsületes Uri, 's, Fő Rendek előtt meg-tagadta.

28. Januarii, Érkezett Szebenbül Ilgós Gubernator Uram ó Nagysága bonczidai udvarbirája, bizonyoson hozván, hogy Szebenbül Generalis Uram 6 száz Muskatélyost küldvén, Báró Tis Urammal hogy conjungállják magát, lövő szerszámok-is lévén vélek, hogy Udvarhely Várat az Cruzoktól recuperállják; de Báró Tis Urammal magokat nem conjungálbatván, Segesvárbán recipiálták magokat, hová az Cruzok székelyekkel edgyütt rájok meuvén, és őket onnét ki-nem verhetvén, sőt az Németek Szászokkal edgyütt az Cruzokban jól meg-puskázván, abbéli furiájába az Cruzok, circa 23. praesentis, az alsó várost fel-gyujtják, melly miatt az tornyok-is elégett, Báró Tis Uram penig akkor vissza nyomult volt Szelindekhez.

29. Szebenben kültük levelekkel Mojsést.

30. Januarii, Tordárul is írják, de bizonyosabban Szebenbül Generalis Uram írja, hogy 28. praesentis Hóldvilág és Dános között, Gutival és véle lévő Székelyekkel Báró Tis Uram meg-ütköztvén, igen dícsiretesen meg-veré őket, le-vágván ennek circiter 3000, elevenen-is többet fogván-el ennek ezernél, feles zászlójokat, dobjokat; de többire Udvarhely székbül gyalogjok és az passusokat őrző hajdúk estek-el; az lovassában csak mi sem esett, szaladván azok; az Udvarhelyi várból ki-hozott Németek-is ott lévén; né-

mellyeket közülök le-vágtak, némelyleket elevenen fogtak-el; Udvarhelyről lövő szerszámokat-is hozván-ki, azokat-is töllel el-nyerték.

31. Januarii, virradólag szintén hat óra tájban láttam igen szép álmát, mintha Méhesen voltam volna, és az Haller Pál házai téli ablakjak alatt renddel szőlőfák vóltanak állitva, kik között az edgyik éppen által nőtt volna az én házam felé az kertemben, kinek-is az vége csaknem az én sütő házam szegeletét érvén, és ágasokkal volna fel-támaszgatva, az melly szőlőfán igen sok és szép meg-ért szőlő gerezdek vólnának, mellyeket más velem levő becsülletes Nemes Embereknek-is én delectative mútogattam, és azokat-is kínálván, jó ízűn eszem vala rajta lévő gerezdeket, többi között csak magányoson egy szőlő szemín egy galamb tojása lévén rajta, melyet is leszakasztván és másoknak mutogatván, és admirálván, utóljára magam meg-ettem.

(Folytatása következik.)

KAZINCZY FERENCZ fogsága történetéhez.

Kapitány Cservenkát 1799-ben Juliusnak 6-án még Kufsteinban találtam. 1800-ban Májusban küldötték el onnan. Prágába vonta magát nyugodalomra. Megtetszett rajta, hogy nevelést nem kapott ember volt. — Egy nap midőn ablakom mellett ülne, 's a' borbély tisztitaná szakálamat, azt beszéli, hogy ő az elmúlt héten bálban volt. A' Kufsteini bál felől (mondám én minden fulánk nélkül) azt teszem-fel, hogy az szomorú bál lehet. Wirklich war nicht viel dran, monda, wir ein paar Offiziere liessen uns ein Gläschen Wein geben, und die getanzt haben, waren lauter Bürger von Kufstein. — (Csakugyan nem sok volt rajta, mi: néhány tiszt, egy pohár bort adattunk magunknak, a kik táncoltak, mind kufsteini polgárok voltak.) Unterdessen ist es doch mir Freude, zwischen frohe Menschen zu treten, mondám. (Ezért mégis öröömre szolgál, vidám emberek között lenni.) — Was? ezzel pattana fel a legdühösebb haragra lobbanván. — Nem értettem mi baja. Szerencsémre az ajtóban álló Profosz megértette mit vett rősz neven. Megszólalt. Mein Herr Hauptmann, dieser Herr sagt, es sei doch eine Freude zwischen frohe das heisst froh gestimmte, lustige Menschen zu treten. (Kapitány uram, ez az ur azt mondja, hogy mégis kedves dolog vidám, azaz vidám kedélyhangulatu, örvendő emberek között lehetni.) — „Das ist was anders! Ich hätte Ihnen gewiesen, was Sie für Ausdrücke gegen meiner gebrauchen sollen. (Ez más!

Majd megmutattam volna, milyen kitételeket kell velem szemben használnia.) — A' nyavalyás, a' frohe (vidám) helyett ezt értette: rohe! (durva) 'S ha ezt mondtam volna is, volt volna ez megbántás?

Baron Wesselényi hat hier unter Ihnen gelitten, Herr Hauptmann? (Báró Wesselényi itt, ön alatt szenvedett kapitány ur?) kérdém egyszer tőle. — Gehen Sie mir mit dem Menschen! (Ne szóljon ez emberről) felele, 's indulattal szóllott a' Meltóságos Báró felől. Én nem hallgathattam el, hogy a Meltóságos Bárót a' Haza úgy ismeri mint egy nemes szívű, igen nagy lelkű és igen mivelte elméjű Uraságot. — (Ismeri őt?) Sie kennen ihn? kérdé. — Ich habe die Freude ihn zu sehen nur ein einzigsmahl gehabt, (Csak egyszer volt szerencsém őt láthatni). — Es war ein widerlicher Mann, der uns viele Ungelegenheiten gemacht hat. — Und doch weiss ich, mondám, dass Grossmuth, Hilfe gegen Leidende zu die vorzüglichsten Tugenden seines Herzens gehört, und man erzählt in meinem Vaterlande, dass er diesem Hang seines Herzens auch in Kufstein gefolgt ist. (És mégis tudom, hogy nagylelkűség és a szenvedők támogatása szívének legkitünőbb erényei közé tartozik, s azt beszéli hazámban, hogy szíve e hajlamát Kufsteinba is követé.) Ist er reich? angesehen? von Familie? (Gazdag? Tekintélyes? Főcsaládból való?) kérdé. Elővevém a' Dugonics által kiadott Gyöngyösi verseit, 's a' Murányi Vénus előtt álló képét mutatván a' Palatinus Wesselényinek, 's olvasván hogy **Arany Gyapjas Rend Vitéze** volt, — oly parányivá lett Cservenka, hogy sóha többé szóllani nem mert. — Mit nem tesz az arany gyapj még a' képen is!

Az 5-dik Cella küszöbét szent tisztelettel hágtam meg, 's imádtam az Istent, hogy hozzon össze a' Meltóságos Báróval. Én a' 2-dik numerus alatt voltam hat nap hiján esztendeig, 's a' Kayser Berget málna és meggy lévvel lefestettem egy mappám tiszta papirosára, mely még most is kezemben van.

(Kazinczy kéziratából. Eredetije a br. Wesselényiek zsbói levéltáré.)

ADALÉK

Bölöni Farkas Sándor életéhez.

(B. Wesselényi Miklóshoz.)

I.

Kedves barátom! Küldöm Amerikát. Ohajtom tudni részrehajlatlan ítéleted. Az eleje unalmas leszen talán, míg a Függetlenség Actájáig nem érsz. — Döbrentei azt írja.

nekem, hogy Wigand bajosan vállalja, mert a Stadiumért sok baja volt, 's rendelés tétetett, hogy a Magyar könyveket a Határszélről egyenesen a Censurára küldjék — 's e szerint nagy lenne a riszkirozás. — Ha Te olyannak találod, hogy e Munkával használhatnék a közönségnek, tetszésedre bizom, hogy Wigandnál vagy másutt lépéseket tégy. — Januar 25-kén leszen Vivó Iskola és 26-kán Casinó gyűlése. Ne maradjál el akkorról, ha elolvastad addig a kéziratot, kérlek hozd be, hogy én is még egyszer által nézzem. Sok új esztendőt kíván szerető barátod

FARKAS SÁNDOR mk.

1834 Jan. 5-kén.

NB. Kelemen bevétetett a Casinoba.

II.

Tisztelt Részvényes Ur!*) Farkas Sándor Urat, mint Észak-Ámerikai Utazása derék Iroját, Casinónk egy Billikommal kívánván meg tisztelni. — Ezen Billikomnak meg szerethetésére, az, az iránti Indítvány idején, ugymint a' Folyó Ev September 26-kán tartott köz Gyülésünkbe, részszerént jelen volt, — részszerént annak-utánna Házaknál megkeresett Részvényes Tagok önkéntes ajánlásokból ígért, és bé is Fízett 50 Ezüst Rhftokat, a' tisztelettel ide zárt önkéntes ajánlottak és bé is fizettek Neveikkel édgütt, olly tellyes bizodalom kéréssel külgyük Részvényes Wiski Péter Urtol, a' Tisztelt Részvényes Urhoz, hogy azon Poharat, a' Tisztelt részvényes Urat kielégítő izléssel, 's ezen Szavak reá metzésével:

„Bölöni Farkas Sándornak
„Észak Ámerikai Utazása Irojának
„A' Közép Szólnoki Casinó.
1834.

minél előbb meg készítettetni, 's minekelötte, az, azt méltán érdemlő Urnak által adodnék, — hogy ajándékát láthassa Casinonk ide ki küldeni méltoztasson. Mi-után Választottsági Gyülésünk, annak által adására egy Biztos-ságot fog ki nevezni. — Mint hogy pedig a' mostan bé küldött Pénz, nem lehet elege-endő, az érintett Billikom meg vételére, — hogy még is Czellt érhessünk, a kívánatató Pénz mennyisége ki portlása végett, méltoz-tasson a' mostan Kolosvárt benn lévő Közép Szólnoki Casinói tehetősébb Részvényes Ta-gokat is fel szollítani. Hivatalos tisztéttel maradtunk

A' Tisztelt Részvényes Urnak
Költ Zilahon 1834-ik Esztő Novembé

*) E levél Br. Wesselényi Miklóshoz van in-tézve. Eredetije a zsibói levéltáré.

Szerk.

6-ik napján tartatott Közép Szólnoki Casinói Választottság Gyüléséből

Hivatalbeli kész Szolgai
A' Közép Szólnoki Casinó
Részvényes Tagjai közönségek.

Kiadta BIKFALVI M. SÁMUEL m. p.
Jegyző.

ERDÉLYI LEVELEK

Gr. Dezsőffy Józsefhez

1816.

KAZINCZY FERENCZTŐL.

E L Ő S Z Ó.

Mielőtt e becses irodalmi ereklyéket közre bocsátanám, meg kell jegyeznem, hogy Kazinczy „Erdélyi levelek“ czimű munkáját hatszor dolgozta ki*) a mi e nagy nevű classicus írónk gondossága s lelkiismeretes-ségének egyik legszebb bizonyítéka. E levelekből jelentek meg mutatványok a „Tudományos Gyűjtemény“ első folyamaiban. A Kazinczy halála után 1831-ben**) jelent meg a „Felső Magyarországi Minervá“-ban e levelek közül az I-től a XXII. számig, azonban csakonkán, 1832-ben pedig külön kiadásban is. 1839-ben Bajza és Toldy Ferencz rendezték sajtó alá e leveleket a negyedik átdolgozás után. E kiadás tartalmazza az „Erdélyi levelek“ I—XXV számát, bevezetés és toldalékkal.

A gróf Dezsőffy József hagyományait (1—3 kötet, Pest, 1861—1864) Kazinczy Gábor adta ki. Itt szintén ki van adva Kazinczy Ferencznek „Erdélyi levelek“ czimű műve, de az alább közöltek nem foglaltatnak bennök.

A régibb kiadásokban e levelek csak házagosan jelentek meg, s az itt Kazinczy Ferencznek eredeti kézírata után közlöttekől lényegesen különböznek.

Szabó Károly barátom abban a véleményben van, hogy e levelek az első kidolgozásból valók, melyről Bajza és Toldy azt jegyzék fel hogy a tűz emészté el.

Minden esetre ez alakban most je-

*) Lásd Bajza és Toldy előbeszédét Kazinczy Ferencz eredeti munkái II. kötet. Utazások.

**) Kazinczy Ferencz meghalt 1831. aug. 22-én 72 éves korában, irói pályája 56-ik évében. Született 1759 okt. 27-én Er-Scmlényben (Biharmegyé).

Szerk.

lennek meg először. E leveleket Kazinczy Ferencz 1817 jan. 14. br. Wesselényi Miklós benső barátjához azért küldé, hogy W-i nézze át azokat, a közbevetett kérdésekre feleljen, pótolja, változtassa szövegét belátása szerint.

Ez irodalmi ereiklye szintén a br. Wesselényi család zsbói levéltárának kiváló értékeségei közé tartozik.

K. PAPP MIKLÓS.

Báró Wesselényi Miklósnak.

Széplahalom, Jun. 14-d. 1817.

Kedves barátom! Ó Felsege a' postapénzt megint felvitte, még pedig, a' mint látom, úgy hogy a' pénz vagy a' feladó, vagy a' kivévő, egészen letegyék. Én, a' kinek rakással jönek mennek mindég leveleim, bátorodom ezt és a' mit hozzád ezután fogok írni, pénz nélkül tenni-fel hozzád, úgy remélvén, hogy e terheltetést nekem balúl nem veszed. Erdélyi leveleim készen vannak; de addig sajtó alá nem ereszttem, míg azokat Erdélyi barátim meg nem olvassák. A' manuscriptumot beküldeni, 's onnan visszavárni bajos; most is alig ha el nem veszett Döbrenteihez küldött ládácskám, melyben Lottinak a' magam képét és a' leányomét küldöm. Szerencsére az a' mely néked van destinálva, kezemben maradt (Dónát festette; a' Kreutzingerét úgy ifjítva, hogy fejem az legyen, mely 1795. volt). Így küldöm meg tehát azokat azoknak a' kik ezekben előfordulnak, hogy valamit olylat ne mondjak felőlek, a' mi nekik nem volna kedves. — Nagyon kérlek, olvasd meg ezeket nagy gondnal, pótold ki hézagjait, parancsolj mit változtassak, s' azon felül a' mit a' levelekben kértem tőled, ird-meg nekem azon 10 helységéd nevét, mely Zsbó körül fekszik: — Ne halaszd válaszodat. — Sophie *) sem en-gem sem a' szobaleányt fel nem ébreszthetvén Máj. 6-dikán reggeli 3 órakor, mind én mind a' lányam nagyon mélyen elalvánk, maga költ fel, hogy a' felsikoltott Emilinek fekvésén igazithasson, 's ellefejtette hogy az előtt való este egy nagy koffert az Emil ágya elibe tettettem le, abban megbukott, 's leányt szült csak hamar. Magának semmi baja más, de a' gyermek igen gyenge, 's az anyja maga megütése következéseit még most is látni rajta. Ölellék tisztellelt.

XXXVIII. LEVÉL.

Zsbó, Aug. 30-d.

Cserei Miklós fíjával Mihállyal 's ennek Piarista nevelőjével tegnap éjszakára visszatért Tihóra, de ma által jöve hozzánk, 's estve felé ismét haza ment. — — —

Mihelytt megérkezém, W.**) parancsola, adjak tudtára Buczynak megérkezésemet; 's ámbár Cs. mondá, hogy a' hirt eddig vette tőle Buczy W. is elküldé hozzá emberét. — Ötet így holnap bizonyosan meg fogom látni.

11-ik esztendeje annak hogy én Zsbót láttam, 's olyankor láttam azt, midőn épen befagyott, úgy hogy a' lépéseink alatt leszakadozó sár miatt az öreg W.-vel nyeregben kelle meg-

járnom a' kerteket. De az én lelkem oly sokat lebege e' nekem kedves helyeken, hogy ámbár itt azolta sok új épület költ, ámbár azolta a bokrok ligetekké vonakodtak fel, 's az obeliszk, mely akkor magosan nyúla-ki a' tömött apró surjányból, most csaknem látatlan-ná változott el, előttem oly ismeretes vala minden, mintha itt kevés hónapok előtt voltam volna. De a' szobák! Elfogódott szívem. Siető lépésekkel menék keresztül azon cabineten, mely azt a' nagy lelkű 's nemes lelkű férjfit reggeli 2 óráig velem beszélgetve látá a' kandalló előtt, míg az a' deli ifju, ki most úgy fogada itt, mint anyja kegyességéből, gazdája a' háznak, akkor még csak 9 esztendő gyermek, nyájaskodva fetrenge atyjának lábai között, 's a' gyertya lecsorgó viaszából paripákat tapasztgata, s gyermeki mulatsága közben is beszédemre felfülett, 's olykor belé szólalt. A' fal festése itt az ma is, a' mely akkor vala; dohány-szinű; 's a' bordür arabeszkeji között dohányylevelek: de nincs a' ki itt füstölge, megdölvé zöld marroquid divánján. Megszoritám a' hely új urá' kezét, 's kimenék azon kis kertecskebe, mely a' Bibliotheca pavillonjára vezet, hogy szabadabban lélegzelhessek.

W. a reggelit a ház és e' pavillon között álló kert gyertyánernyőjébe parancsolá, 's egy ideig ott olvasánk Kleistnak Odáját Farkasnak jelenlétében. A darabokat W. maga válogatá, mellyen örvendék, hogy ismerhessem izlését. Én egyedül a' Csata-dalt kérém olvastatni, s W. declamálá: Mit unserm Arm etc. 's úgy declamálá, a hogy azt kell: érezve, egészen érezve, a' legkissebb vonásaiig érezve. Azután Berzsenyit kívánta elő, 's abból is olvasa néhány darabot; végre Horátzot, a' Nitsch magyarátjaival. Oly jól töltvén a reggel óráját a' hogy jobban nem lehet, most az istáloba menénk.

A nagy istaló ménei a' fedett iskolában tessik leczkéjüket. Ily szépségű lovakat látni, 's rajtok egy 20 esztendő ifju férjfit, e' musculosus tagokkal, e' lángoló orcákkal, e' szikrázó szemekkel, 's illy tanult lovaglót! Még nem elég, barátom; még tovább kell halanod: Ily szépségű lovakon, illy szépségű ifju férjfit, 's azt az ifju férjfit, ki 1/2 óra előtt Kleistot és Berzsenyit 's Horátzot annyi érzéssel declamálta; azt az ifju férjfit, a' ki ötet szerető anyá' jelenlétében nem szolgál rettegéssel, hanem azzal a' rettegéssel, mellyet belé ennek a' nagy asszonynak imádásig-menő tisztelete sugall, lépni is alig mer, 's a' ki az ő Patakiját még most is így szereti — ezt az ifju férjfit látni ezeken a' királyi méneken — barátom, melly öröm ez! Bal lábán még nem vala béhegedve a seb, nadrága még mindig

*) Sophie Kazinczynak széles körben ismert mivel lelkű neje volt.

Szerk.
Szerk.

**) Wesselényi Miklós.

pántlikával vala öszvekötvé: de az nem tartóztatá hogy a' legtüzesebb paripákra is reá ne üljön. Kifárasztá négyet ötöt, 's barriert szökeltete velek, olykor kettőt is. 'S most Pajzánját hozák elő. Eggyik lova sem hánytá-meg így mint ez a' szürke kanczája; és ha W. nem volna illy tanult lovagló, le kellett volna repülnie a' kimondhatatlan tüzü lórlól. Midőn leszálta, bal térdén foltos vala a' nadrág; oly erővel vette térdei közzé a' lovat, hogy vére keresztül serkedett a ruhán. Némelly lovait a' Lovász Mester némellyiket a' mi Farkasunk vévé jártatásba; eggyet kettőt az istálló eselédjei, nevezetesen egy megöregedett ember, kit W. Debreczen táján mint forspontos ficzkót megszerete, ide hozá, 's nagy lovaglóvá tevé. Egy kengyel nélkül viva-meg az alatta ágaskodó paripákon

A' Zsibói istálló a' szerént érdemli, hogy róla bővebben szóljak, mint a' Vásárhelyi Szebeni 's K. Fejérvári Bibliothekáról 's a Galeáriáról Szebenben, mert ez úgy kevélysége Erdélynek, mint amazok.

A ménest W. Pál, a most élő Miklós nagyatyjának nagyatyja állítá 1660 táján, válogatott Erdélyi kanczákból, 's a ménes már akkor tekintetbe tevé magát. István, Rendek Elölülője 's fija Pál látá a' szerencsés kezdetet, 's hogy a ménes gyarapodjék, török és tatár lovak által nemesítgette. Ennek két fiai Ferencz és István megosztóznak a' ménessel, 's István a' mi Miklósunk nagyatyja, elhagyván a' katonai szolgálatot minden örömét lovaiban kereste. Nagyobb természetű akará tenni faját, 's Nápolyi méneket hozata. De csak hamar tapasztalá, hogy ez a' faj nem illik az ő orientalis fajához, 's valami így megkoresosult, mind azt méneséből civetete. A' Nápolyi ménék helyébe tehát Generális Brentánótól egy Galant nevű 28 esztendő mént 200 arannyal s 14 nárom esztendő csikajin megvett, mellynek atyját azon alkalommal hozák ki a' Pyreéek megöl midőn VI. Károly Spanyol királlyá koronáztatott. Ez a' Galant, más nevével Brentans, leve minden Zsibói lovaknak vagy atyai vagy anyai ágon, törzsatyja.

Istvánnak özvegye, B. Danieli Polyxena a' ménest az által vivé még nagyobb fénybe, hogy a remtelen lovaktól őrizkedett, a' fajokat nagy gondal megkülönböztette, a Protokollt híven s rigyázattal vitette, az ifju lovakat költségesen nevelte, tanította. Hires Lovász mestereket vére szolgálatába, nevezetesen azt a Gründelt, a' ki fáját a' megholt Miklóst, lovaglan tanította.

Miklós, kapitánya a' Bethlen Ádám M. lovas Regimentjének Lengyelországban feküdt, s 1775 egy Monarch és egy Brillant nevű Spanyol eredetű mént hozá ki a' Lengyel király istálójából és 1 törököt.

(Minek hívták ezt a' törököt?)

Továbbad, anyja' halála után, 1776. Gr. Haller Jánostól a hires Cicerót vette-meg, melly Ferencz Császár Spanyol ménü Spanyol kanczája lovai közül erede.

1773. Hiám angliai Lójátékosztól 1. 4. esztendő Alexander nevű szürke mént vásárla — és

1779. H. Kaunitz Domonkostól 1. Andaluzó nevű Spanyol mént, mellyet atyja, a' Minister 's egykor Spanyol követ hozata onnan, végre 1792. Szerencsés vala szert tenni egy originalis Araberra is.

(Minek hívták ezt az Arábert? színe?)

A' Monarch és Brillant maradékai nincsenek-meg többé. A' mostani ménes törzsatyjai: 1.) Galant. 2.) Cicero. 3.) Andal. 4.) Alexander. 5.) az Arabsz.

I. Brentáno neme.

E nemben Zsibónak a' 2-dik és 3-dik Galant ada fényt, 's a' Superbo, Daru, Amico, Kakas, Kedves, Bucephalus Jupiter, a' Bucephalus Daru fija, Hannibal, Pajzán, Philosoph, ennek maradékai.

W. Istvánné a' Darut testvérenek B. Danieli Istvánnak adta, 's az leve a' hires, de már elenyészett Danieli ménesnek törzsatyja.

Bucephalus most 28 esztendő; háta horpadt, fakó, serénye fejér, 's 1805. perpedicularis lineában folyt le szinte térdéig; most megritkult, megkurtult; nyaka görbe, 's nagy tüzével sok fiatalokat most is megszegyenit még.

Philosoph, 16 markos, színe szürke, remekje az iskolás lovaknak. Lépése olly kimért, olly méltóságos, hogy nevét nem ok nélkül viseli. Eggyik legkedvesebb lova a' megholt W.-nek.

Jupiter barnapelly. Minden teteme szép, de fő disze a' hattyunyak, mellynél szebbet soha nem láttam.

Hannibal, testvére Jupiterék, a' Caesár Kedves leányától.

Pajzán, szürke kancza, mellyről már feljebb szólottam. Ez azon felül hogy tökéletesen ki van iskolázva, olly úszó trappal bír, mozdulásai olly pattanósok, 's olly fáradhatatlan, hogy álmélkodás nélkül senki nem láthatja.

Amico, Miklósnek katona korában igen kedves lova volt; nagy iskolás. Bejárta Lengyelországot és Siléziát, 's 30 esztendő korában holt ki bénaság nélkül. A' Kedvesnél Zsibó még nem látott tanultabb lovat. Ez vala az, a' mellyen W. a' maga 8 esztendő fíjót az iskolás lovaglásra tanítani elkezdette. — Kiholt a' nevét igen méltán viselő ló 1813-ban.

II. Cicero fajából.

Virágoztak a' hozzá-hasonlíthatatlan lángszin Caesar, a' Csinos, a' courbettoló if-

jabb Cicero, Brutus, ifjabb Caesar és Armidor; ez csukaszin szürke, amaz mint atyja lángszini; 's a' szép és iskolásságáról híres Madár kancza.

Caesar az idősebb. Erdély ennél szebb lovat nem szült.

(Jó volna tudni mikor holt ki 's hány esztendő volt.)

Scipio, fija Armidornak Spagniola kanczától; szép, mint atyja, de nagyobb.

III. Andaluzónak

sok szép fiai vagynak: az ifjabb Andalúzó; pompásan paszazsziroz. — Tüzes, rettentetes tekintetű; — Spagnioló 's Superbo, Spagniolnak fija, mint Ráró a' Tüzesé.

Ide tartozik a' Spagniola kancza, mely mindenkor igen nagy szép fiakat szüle. Gr. Károlyi József ezért 700 aranyat ígért a' ml. Báronak; de ez még a szoros barátság mellett is meg nem válhatott a' lótól.

IV. Alexandernek

fjai Fox, Pitt, Admiral, Eclips, az ifjabb Alexander, 's két híres kancza Fanny és Jenny.

V. Az Arabs fiai között

most az egy Almanzor él. Ez csak 14 marcos, s színe szürke. Szebb lovat Neptun soha nem teremte, 's a' Salomonig felvitt Kochláni ménes ezt nem szégyelhetné tagjának vallani.

(Hol vette az Arabszót atyád? és mely nevet viselt az?)

Ő Nsga az özv. Bároné semmiben nem távozik el a' férje által szabott törvényektől, 's az istalókat és méneseket által adta fija kormányzásának. Nincs Zsibón egy ló is, melynek genealogiája tudva ne volna, 's a' fajok olly tisztán tartatik, hogy a' ki az 5 fajt ismeri, mindenik lónál kitalálhatja, melyik melyikből vette eredetét.

De a' kik nem értenek eléggé a' lovakhoz, ezt az Erdély legelső istalóját sem hagyják gáncs nélkül; azt mondják, hogy apró lovakat termeszt. Való a' mit mondanak, csak hogy a gáncs dicséret. Az ág. fajtát kivévén, kevés ló van itt, mely a' 15 markot meghaladja; többére 14 és 15 közt kell keresni magasságokat. W. paripákat akara nevelni, nem hámos lovakat, 's a' paripák ezt a' mértéket kívánják. Azonban hámos lónak elég nagy a' 15 marcos. Sok Erdélyi ménes az által veszté-el minden érdemét, hogy Ura Nápolyi mént hozza-be, némelly még Stúriait is, 's korcsokat szaporita. W. nem keverte öszve az együvé nem illő fajokat, 's a' szépséget fel nem áldozá a magas termetnek.

Igy áll most ez a' levelem, édes barátom Wesselényi. De ennek az a' hja van, hogy el kellene mondanom, hogy nagy istá-

lóban Septemberben tavaly mely nevet viselő lovaid voltak. 2.) a' kis istalóban hány ló fér-el, és hogy ott mely nevet viseltek a' szebb lovak. 3.) hány ember van az egyik istalóban? hány a másikban? Ezt a' hézagot kérlek, pótolod ki első leveledben. Parancsolj Farkasnak, ő megírja; de magad megolvassd a mit Farkas ír, hogy megtévedt híreket ne adjak a Publicumnak.

(Folyt, köv.)

EGY OKLEVÉL

V-dik Ferdinánd királytól.

P. 6001. 1848.
201.

Exmiss. 23-a Martii 1848

Lieber Hof-Vizekanzler von Szögyényi! Ich habe Mich bewogen gefunden, den Obersten Joseph Freiherrn von Jellachich zum General-Major und Banus von Croatien, dann zum Inhaber des ersten und zweiten Banal-Grenz-Infanterie Regiments zu ernennen, und ihm gleichzeitig die geheime Staats-Rathswürde taxfrei zu verleihen. Derselbe wird den gewöhnlichen Dienstleid in seiner Eigenschaft als Banus in Meine Hände abzulegen haben, wozu der Tag nachträglich bestimmt, und ihm bekannt gegeben werden wird. Behufs der feierlichen Einführung des Freiherrn von Jellachich in die Banalwürde ernenne Ich zum königlichen Commissär den Bischof von Agram Georg von Haulik. Sie haben hiernach das weiters Erforderliche zu veranlassen.

Wien den 23. März 1848.

FERDINAND. *)

(Eredetije K. Papp Miklós gyűjteményében.)

6001 1848.
201.

a.) Rescriptum ad Status Regnorum Croatiae, Slavoniae etc.

b.) Rescriptum ad Tabulam Banalem.

c.) Rescriptum ad Consilium Locumtenentiale.

*) Édes udvari alkancellár Szögyényi! Indítva érzém magam báró Jellachich József ezredes vezérőrnagygyá és horvát banná, továbbá az első és második határőrvideki gyalog ezred tulajdonosává kinevezni, s neki egyszersmind a titkos államtanácsosi méltóságot díjtalanul adományozni. Báni minőségében a közönséges szolgálati esküt az én kezembe fogja letenni, minek napja utólagosan fog meghatározatni és vele tudattatni. Báró Jellachichnak a báni méltóságba leendő ünnepélyes beigtatására királyi biztosnak Haulik György zágrábi püspököt nevezem ki. Ön tegye meg a további rendelkezéseket. — Bécs márcz. 23-án 1848.

FERDINÁND.

- d.) Rescriptum ad Episcopum Zagrabiensem Haulik.
 e.) Instructio.
 f.) Praesidiales Palatino.
 g.) Praesidiales neonominato Bano B. Jellachich.
 h.) Insinuatium Camerae Univ. Aulicae.
 i.) Formula publicationis ad ephemerides.

lelkessedéssel. Lelkem megittasodott a gyönyörtől, midőn e kincshalmazt átkutatám, s most szerencsésnek valloam magamat, hogy én adhatom azokat közre, én adhatom a tudomány barátainak kezébe.

K. PAPP MIKLÓS.

I. Kölcsey levele.

N. Károly, dec. 3. 1831.

Méltóságos Báró! A Novemb. 29-dikén költ levélkét ma délután veszem. Sajnálom, hogy Erdély felől a Mlgod' jegyzetei ezúttal elmaradtak. Azonban e hézak később is kipótoltatható lesz. Jegyzeteimből még csak a Coordinatio Fororum, és az ordo processualis vagynak tisztázva. Az elsőt Mlgod már bírja; a másodikat ide rekesztem. Száraz, de felette fontos tárgy. Az alatt míg ez Zsibón másoltatni fog, irtokaim a' Codex Civilist tárgyzásokat fogják tisztázni; 's midőn e' mostani küldést visszanyerem, már akkor vagy egészen vagy nagy részben általküldhető lesz. Azt véltem, a' munka nyomtatattatni fog; legalább a Mlgtok elmente után Gönyei felvállalta. De itt factiók vagynak; 's ezeknek következtetésében a nyomtatást elkezdni nem lehetett.

Közgyűléseink a jövő 1832 évre így rendeltettek el: Febr. 27. Majus 28. August. 10. Dec. 10. és így a' legközelebbi közgyűlés a' Februariusi lenne; hanem az Administrator naponként váratik; s itt az a' közvélemény, hogy haza érkezéttel haladék nélkül közgyűlést hirdettet.

A' fiscus örökségi jusairól szolló jegyzet' másolatát, 's az itt felejtett publicopoliticumokat ime küldöm. — Éljen szerencsésen Mlgod, 's tartson meg engemet kegyeiben!

alázatos szolgálója
 KÖLCSEY FERENCZ.

II. Fáy levele.

Kedves barátom! Igen megörvendeztetett bennünket hallása annak, hogy hozzád, ha csak néhány hétre is, szerencsénk leend. Bár teljesen kiépülten, folytonosan és egészen bírhatna már két hazád, melly mindkettő sajnosan érzi hiányzásodat. És most, kivált most, midőn léteges korszakunk előtt szakadozottan állunk, szemközt inkább egymással, mint vállvetve egymás mellett, szakadozottabban, mint állánk egykor a mohácsi vész előtt! most midőn minden életkérdéseink immár szőnyegen, a' diaeta szerkezete pedig csüggesztő kilátással rémit; most midőn legőszintébb legjóakaratosb értesülésekre, egyesített erőkre volna szüksége a' honnak, 's egység és kölcsönös bizalom, kiköltözöttnek látszik abból — valóban reád

Az 1848-iki román mozgalmak TÖRTÉNETÉHEZ.

Czim németül:

Kivül: Cs. kir. 17-ik román határőrezred. Hadnagy: Boszga.

Konstántin Román urnak a XII-ik román legio praefectjének.

Hivatalból.

Tekébe.

Belül románul: Román barátom!

Sürgöny-levéltben légy szives engem tudósítani Urbán felől, minő mozdulatokat tesz, mit akar, egy szóval mi a terve? Csókolva kér barátod erre:

BOSZGA m. p.

A mint Krisán ur mondja, ki tegnap M.-Vásárhelytt járt Klokocsán egész seregével Segesvár felé ment.

Xber 31-én 848.

id.

A B. WESSELÉNYI CSALÁD zsbói levéltárának irodalmi kincsei.

Mi előtt e roppant becsü politikai és történet irodalmi levelek és emlékek közléséhez kezdenék, nem mulaszthatom el e helyen is a leghálásabb köszönetemet nyilvánítani Méltóságos Báró Wesselényi Béla urnak, ki ez adatokat vélem közölni s azok felhasználását megengedni szives volt.

A nemes Báró ur míg engemet végtelenül elkötelezett barátságos bizalmával, más részről felette nagy szolgálatot tett történet irodalmunknak, mely egy nagy csomó ismeretlen becses és fontos adathoz jutand.

E levelek egyenként a legfényesebb bizonyosságai annak, hogy a két Wesselényi Miklós éltető lelke volt a hazai irodalom és a nemzeti hazafias közérületnek. Ez adatok a legszebb emlékek lesznek e két nagy férfiú sirja felett, elenyészhetlenül hirdetve: hogy az igazi szabadelvűség a magyar nemzet hódoló tiszteletével találkozott minden idő és körülmények között!

E levelekben a nemzet legnagyobb fiai szólnak a Wesselényiekhez, a legrajongóbb

és hatályos dörgéseidre, igen nagy szükségünk lenne! Azonban, bár nem tagadom, szorong is olykor keblem a' kétés és borongó jövő előtt — mert 58 éves férfi, már feleli a rózsásabb reményeket — de mondhatom, csüggedni még sem akarok, nem tudok! Nem hiszem, hogy azon magyarok istene, ki annyi századon keresztül megóvta nemzetünket, sokszor minden önhatásán sőt érdemén kívül, most legszentebb céljában eröködésében elhagyni bírja őt!

Szívből örülök, hogy Ferenczy a' te embered leend. Több hónapok előtt ismerém meg őt, 's hová-tovább, mind inkább becsülöm, szeretem, a' jó tehetségű és irányú, szorgalmas, munkás és szerény ifjat. Török, mint mondja, sokat veszt benne; de itt az ifju számára csekély volt a kilátás.

Puky Katicza rokonom, két évig volt Tünczereknél gyámlyánkáiddal nevelésben, 's csak e napokban került haza. Nem győz betelni barátságokkal, 's nekem is kedves portékáim ezek a' jó lelkek, kiket a' Tünczer kisasszony, nem csak mint nevelőnőjük, hanem mint barátnőjük is, oly ártatlan tiszta kedélyben birt fölnevelni. Épen tegnap volt hozzájuk szerencsém, templom után, hová Tünczer k. a. őket communióra kíséré. —

Hozzon Isten, kedves barátom közinkbe, 's adja, hogy hazádnak úgy physikai mint politikai levegője, egészségre váljék!

Pest 16 Apr. 1843.

Neked, kedves barátom

tisztelő barátod

FÁY ANDRÁS mk.

III. Deák Ferencz levele.

Poson Junius 27-én 1834.

Kedves barátom! Erdély a' lelkes, a' kedves testvér, buzgóság és egyetértés által, fényesen vivta ki az első diadalt. Valóban borzasztó is lett volna, e' derék nemzetet, akkor midőn törvényesen öszve hívta, méltán panaszlott sérelmeinek özönében a' törvényszegés ellen is melegen ugyan, de mérsékléssel emeli fel szavát, nem boszszut, nem a' bitangolóknak büntetését, hanem csak igazságot kér, az első lépésnél dőlőfős önkénnyel eltapodni.

Ügyetek nálunk, sok testvéri meleg részvételre, sok érettetek forrón buzgó kebelre talált, mert egy volt hajdan is Erdélynek ügye nemzeti szabadságunk ügyével, és ha polgári létét fentartani, ha függetlenségét emelni ohajtja a magyar, egynek kell e két ügynek lenni mindenkor. Kedves kötelesség előttünk a' szent igazság mellett, bár mely alakban jelenjen is meg, elszánással küzdeni, de kétszeresen édes lett volna érettetek szeretett Testvéreinkért, kiknek ősei, hajdan

őseink szabadságáért annyi vért ontottak; legalább a' törvény hozás' pályáján sikra szállani. De Fejedelmünk' igazságos határozata elhárította már a' kezdésnek gátjait, örömmünk, szives részvételünk, és legforróbb ohajtásink kísérjenek tehát pályátok folytatásán, a' szabadság' és egyetértés' angyala vezesse lépéseiteket; hogy nemzetünk átka, az irigység, szét ne dülja szebb jövődőtök reményeit.

Gróf Kemény Jó'sef és Vér Farkas követeitek, nem csak becsülésünket, hanem szives baráti szeretetünket bírják. Áldott Erdélynek sorsa, ha sok ilyen láng kebelű férfiak munkálódnak boldogságán, — előttem felejtethetlen marad azon egy két nap, melyet velök töltheték.

Az urbéri munkát, úgy mint azt Fejedelmünkhöz fel küldöttük, ime meg küldöm számodra; — sok van abban, a' mit mi a' nép javára másképpen ohajtottunk volna, de az ön hasznát imádó, és a' régiaek azért, mert régi, ha rossz is, vakon bókoló sokaság ellen csak ennyit is kivívni, jelen állásunkban már nyereségnek tarthatjuk, — vajha csak ezt fogadná is el Fejedelmünk, — a' királyi válasz azonban még meg nem érkezett, sőt hirekből sem tudjuk mit lehet reménylenünk. Erdély talán nem sokára szinte oda jut: hogy a' szegény népek sorsáról gondoskodni, lesz első dolga, hasznát vehettek tehát e' munkának is, példa lesz a' mit mi jót eszközöltünk, de figyelmeztető példa gyanánt fognak előttetek állni hibáink is, melyeket ismerve kerülni sokkal könnyebb, — addig is pedig, míg nálotok erről szó leend, ismerkedni a' tárgygyal; lassanként megbarátkozni az engedés, sőt áldozás gondolatival, hasznos hatással munkál az egészre, 's neked, ki nem csak a' szabadság által boldog osztályt, hanem a' szegény népet is forró szeretettel szorítod kebledhez, ki a' mi körülményeinket és a' magatokét egyformán ismered, ki nem csekély részt vevél abban a' mit mi hasznost és igazságot ki vivni tudánk, néked úgy hiszem kedves lesz a' mit küldöttem, ha pedig azt már bírod, tekintsd e' példányt legalább úgy, mint zálogát azon bizodalomnak, melyet az Erdélyi szegény nép sorsára nézve benned helyeztetett. Te belőle tanulni nem fogsz, de tanítani talán némeleket, és már ez is nagy nyereség.

A' törvénykezési munkában lassan, és kevés sikerrel haladunk. Verbőczynek varázs ereje volt a' megyékben; 's az ősiség' kártékony korlátlanágát legyőzni mind eddig nem tudtuk, — de talán jobb jövődő nyílik még, — és egyedül a' remény az, a' mi gyakran csüggedő erőnket újra feléleszti; legalább mag-

vát szórjuk el a' jövendőnek, és ha bár az elszórt magnak egy részét az ut mellett el tapossák, ha bár egy része kemény sziklára hullott is; van talán még is, melly fogékony kebelbe esett, 's ott kelni, virágozni, sőt egykor talán gyümölcsözni fog; mert egy nemzet' életében, egy emberi élet-kor csak néhány óra percz.

Isten véled barátom! bokros gondjaid között emlékezz néha

hív barátodról DEÁKRÓL.

KOSSUTH LAJOS NAPLÓJA február 21-től márczius 2-ig 1837.

Közl: **Jakab Elek.**

I.

Napló. Pest febr. 25. 1835. Megirtam XIX-ik számú levelem utolsó részét, a Szathmáry gyűlést. Kölcsey munkáiban eddig az értelem hidegen fénylő világát mindég karöltve láttam a szív tüzével, és innen van, hogy az ő beszédei, kivált ha magától halljuk, s az a sirontúli hang kesergő lágyságával átjárja keblünk legrejtettebb redőit, oly kimondhatlanul hatnak. — A felírás, melyet irt az ifjak ügyében, már nem kidolgozott; úgy látszik nekem, ép azért, mivel a tárgy maga annyira a szívhez szól, Kölcsey hideg okoknál akart maradni; mert az igazságot itt annyira érezte, miszerint vágyott kikerülni azon ellenvetést, hogy az észs s értelmet a szívnek felingerlett hevével megvesztegeti. A munka remek; nem volt felírás, mely a dolgot ennyire tisztába tette volna; én mégis a Kölcsey szive melegéből, egykissé nagyobb adagot kívánnék.

Wesselényi tehát elhatározá magát, ha követté választatnék, azt el nem fogadni; de okul nem csak betegségét adni, hanem praeferenter a közjö tekintetét. — Ugy látszik, elfogadja e szempontokat. Követté választatni oly szép dolog, minélfogva lehetetlen testi fájdalmainkkal egyetemben azt is, hogy emberek vagyunk, néhány perczre nem felejteni, és csak azon erkölcsi nézeteket vizsgálni, miket a „Polgár“ szó parancsol. — Így volt W. — s így vizsgálva meggyőződött, hogy a hon java parancsolja most a követséget el nem fogadni.

A politikának vannak titkai, miket mindenki lát, de vannak órái, melyekben mégis azokat megnevezni veszélyes. — Hogy miként és miért parancsolja ezen lemondást (a resignatiók legnehezebbikét) a Hon' java? erről eljő majd a számadásnak ideje, — most fejtegetni káros volna. Ily „locus communis“ mégé buva kikerülhető minden, a mi vagy

elvet compromittálna, vagy a nemzet gyengeségét könnyelműleg elárulva, az Erdélyi Geszlernek előre győzelmet s diadalt hirdetne. — Deltájában elvitte tőlem a mit tegnapi tanácskozásunkban felolvastam, s ma Kovács Lajost expedálja Erdélybe, hasonló értelembeni utasítással, hogy személyesen szóljon Dózsa Elekkel, s kiket még W. — maga kijelelend, — mert egy irott sor roszt kézbe jutva egész cselszövevényi gyár gépelyévé lehetne.

A kisededővő egyesületeket terjesztő egyesület választmánya megbizásából Fáy András, Szenkirályi Móricz, Simon Florent és Én (5-ik tagtársunk Fuchs Keresztély el nem jött) összeültünk vázlatot készítendők azon röpke iratnak, mely népszerűleg írva a közönséget ezen intézetekről felvilágosítaná, s annál fogva részvétre gerjesztené.

Simon Florent felolvasta Manzónak „Aufrufját“; ez a Manzó akkoriban igazgatója volt a Buda Vizi Városi kiseded gyámintézetnek, melyet a lelkes gr. Brunsvich Teréz teremtett. — A Manzó név ugy rémlik előttem, mintha némi politikai jelenetekkel volna öszvekötvé; — leginkább ilyemiről, s valami üldöztetésről rezeg egy homályos kép emlékezetemben. Simon mondotta is, hogy később Manzó egy német politikai hirlapot szerkesztett, s utóbb mint menekvő élt Francziországban. Ezen „Aufruf“-jának czélja minden városnegyegyében kisededővő intézetet állítani, melyben az azon negyedbeliek (alkalmas korú) gyermekeiket ingyen egész éven át, s egész napokra beküldhessék. — Évenkénti költségeit mintegy 1000 pfrtra teszi (150 gyermekhez alkalmazva) és ezen summát aláírás útján szabad ajánlatból szeretné begyűjteni. — T. i. egy laistrom fog szétküldetni 3000 sorszámmal meg jegyezve, — egy szám egy ezüst huszas, kiki annyit ir alá a menyit akar, s így létesül köz erővel egy intézet, melyre tehát a közönségnek van joga felügyelni. — Ezen czél nem sikerült. Okát nem tudom. — Teréz grofné nagyon különös jelenet nemében. — Őt én személyesen nem esmérem, csak szép nemes tetteiből, úgy látszik, sok bizarság van benne, s hasonlít Jupiter temploma omladékihoz, mely omladék bár, de minden omladék darabban egy egész mestermű. Én csak azért tudtam kevésé meg barátkozni az ő intézvényivel, hogy a nemzetiség tekintetét egészen kirekesztette. Pedig a mint boldognak hiszem Amerika szövetséges státusait, hogy a törvény egységéből eredő érdekek egységéből elég kapcsot találnak heterogén unilásokat is egy szép egészbe kapcsolni: úgy élek, halok e hitben, hogy nyelv nélkül nem lesz a magyarnak nemzetisége, nemzetiség

nélkül pedig nem csak hogy magyar, de még nemzet sem lehetne a magyar.

Szentkirályi is olvasott fel némi gondolatjegyzékeket. Jóknak találtam azokat, de túl mentek a közön, melyben dolgoznunk kell, philozofiai problémákra is terjeszkedvén. A népnek, 's (mit jól meg kelle jegyeznünk) a magyarországi földműves, nap számos, kézműves népnek irunk; 's ez észleli problémának fejtegetésében nem nagyon fogna épülni, 's azt legfeljebb azért találná bölcsnek, mert nem értette; — neki a mindennapi életnek szembeötülő körülményei kellenek, tükröben mutatva, 's toldva jó magyarázattal, — illy empiriai fogásnak engedő, a' szobatudósság felett ásitana.

Hisz egy tétel felett már mi négyen magunkban is disputáltunk; Szentkirályi ezeket állítá: Praejudicium saeculorum, hogy az ember rosznak születik. — Nem áll hogy az ember csak kisebb vagy nagyobb erővel születik, és ezt jóra, vagy roszra körülmény fejt ki. — Itt már szóba jött, hogy bezzeg feltámadnának e' thésis ellen a keresztény papok sat. kik a napkeleti bölcsenek a világ phisicai s erkölcsi eredetéről irott philosophemáit revelált hitágozattá tették, mivel gazdagon élnek e' mellett. — Fay még azt is mondotta, hogy az ember inkább rosznak születik, mert hiszen természeti állapotjában minden rosz, még a derék buza, a föld is gyomot terem, ha magára hagyatják. — Boldog isten! az ember e kis pláneta lakosai közti superioritásánál fogva, vagy Mózes Mythológiája következésiben, magát a mindenség úrnak, sőt céljának tekinti gyalró büszkeségében, és innen erkölcsi jónak vagy rosznak bélyegezi a' dolgokat, a' mint ő reája nézve jók vagy roszak. Pedig ki merné megmondani, a föld nem felel e meg a mindenség iránti viszonyainak épen úgy ha gyomot terem, mintha gazdag kalász tenger ing a' szellőben felette. — A nagy természet nem tekinti célznak az embert művei sokaságában, hanem a' mint egy részét az összehangító szereknek, 's e tekintetben maga a büszke ember is alkalmasint csak úgy 's oly arányban áll, mint az, a' mit gyomnak nevez, 's az önmagára nézve használhatlanság, 's így a „relatív“ rosz ideáját fejezvé ki, e' szóval csak épen oly joggal nevezi, mint a' posványos tóban

kuruttyoló békák tarthatják rosznak, vagy haszontalannak a dus kalászu földeket, vagy szöllőgerezdes halmokat. — De hiszen az ember társaságon kívül képzelve, egy azon álom teremtmények közül, mik csak a költő agyában léteznek. Ő reája nézve társaságon kivüli, vagy is absolutus jó vagy rosz nem is létezhet, s társaságon kívül még a legtisztább erkölcsi képzetek is semmit jelentő chimerák. Mert hogy az erények egyes alkalmazásával ne vesztegessen időmet, maga az összes erkölcsiség alapszabálya amaz isteni „szeresd felebarátodat, mint önnön magadat,“ nem válik é haszontalan szószátyársággá oly emberre nézve, ki társaságon kívül élne? S minden a mit jónak, nagynak, nemesnek, erénynek, erkölcsnek nevezünk, nem vesztie el értelmét imigy képzelve? Valóban csak az jó, s csak az rosz, mit a társasági viszonyok tettek illyenné. — Az ember tehát a természettől jóvá, a vagy rosszá nem alkottathatik. Ha tudunk embert társaságon kívül képzelni, minden bizonynyal el hisszük, hogy arra nézve az önfenntartás ösztöne a természettől vezérül nyert csillagzat; ily állapotban tehát minden a mi ennek meg felel, rosznak nem nevezethetik. Elvenni a gyümölcsöt erővel is, hogy éhségét csilapítsa, meg ölni a barlangnak gyöngébb lakosát, hogy ott hideg, s eső ellen menedéket találjon, nem rosz, sőt jó; mert az önfenntartási ösztönben nyilatkozó természeti parancs teljesítettik. De másként van a társaságban. Itt oly viszonyok szövetkeznek, melyek vétékké bélyegzik, mi amott kötelesség volna. Itt születik a tulajdon eszméje, s minden a mi ebből következik, itt támad a jók képzete, mely az erőszak, s ököl törvénye helyébe lép, s ezek szerint, még az önfenntartási ösztönt is — a legtermészetesebbet mindenek között — csak addig szabad követni, míg a társaság teremtette tulajdon és jog képzetével ütközésbe nem jó. A jó, vagy rosz képzetét tehát eként véve, világos: hogy az ember természettől sem jó sem rosz, hanem =0. Mely még is vagy semmi marad, vagy 10-essé vagy 1000-essé alakulhat, a mint több vagy kevesebb számok csatlakoznak mellé, s csak ezek a számok teszik őt vagy jóvá, vagy rosszá.

(Folytatása következik.)

EGY LEVÉL Petőfy Sándortól.

Egy alkalommal N. Bányán utazva keresztül, a véletlen Pap Zsigmond ural ismertetett meg, kinek Petőfy igen kedves barátja volt. Az alább olvasható levelet Pap Zsigmond urnál másoltam le Petőfy Sándor eredeti leveléből. Megjelent-e valahol már? nem tudom, de nem tartom valószínűnek, miután tulajdonosa nem emlékezett hogy valakinek oda adta volna lemásolni.

A levél szóról szóra így hangzik:

Szathmár, Május 28-án 1847.

Édes ecsém! Holnapután utazom Pest felé, azért az arczképeket ne ide küld, hanem Pestre, a mint mondám Emich Gusztáv könyvkereskedésébe, de úgy iparkodjál, hogy június 15-én okvetlenül ott legyen, mert magammal akarom vinni London és Párisba, hogy együtt járjuk meg a külföldöt. A mit pedig most mondok, arra meg ne ijedj szent fiam, mert a mily égberagadó reám nézve, te reád nézve oly pokolra sujtó, úgy hiszem... Augustus vége felé megjövök, lejövök, és Szeptemberben lakodalom lesz. Servus ecsém! Ólél a világ legboldogabb embere

Petőfy SÁNDOR.

Kivül. Pap Zsigmondnak

N. Bányán.

*

Érdekes lesz tudni, hogy Petőfi Pap Zsigmondtól — ki festő is volt—a Szendrey Julia arczképét várta. Petőfi azt hívé, hogy a szép Szendrey Juliának Pap Zsigmond titkos imádója, innét a czélzás arra, hogy le-sujtó lesz az a hir, hogy szeptemberben lakodalom lesz. Persze szó sem volt arról, hogy Pap Zsigmond Petőfivel akarjon versenyezni a Szendrey Julia kezéért. Örvendett, hogy Petőfit boldognak látja, s a legelső volt, ki tudta, hogy a szép Julia senkié sem akar lenni csak éppen a Petőfié.

Petőfinek még két levele van birtokomban, melyeket alkalmmilag szintén közölni fogok e lapokban, mert érdekes adatok nagy költőnk életéhez.

Alkalmilag pedig leirom a leghitelesebb forrás után, hogy ismerkedett meg Petőfi Sándor Szendrey Juliával, kit később a mint tudva van el is vett, s első boldog napjait Kolton tölté.

K. PAPP MIKLÓS.

GRÓF TELEKY SÁNDOR emlékkönyvébe.

Freywalden okt. 27-én 1842.

Sok honunkban a parlag; mire egyiknek könnyü, másiknak terhes, de hasznos mindeniké; szép remény, jó siker, 's jutalmazó öntudat a munka bére. Fialat munkás dolgoz! Kormány ellen vagy kormány mellett, ellenzék mellett vagy ellenzék ellen, mint azt a hon ügye kívánja!

WESSELÉNYI MIKLÓS.

*

Ez érdekes sorokat Teleky Sándor barátom szivességéből közlöm, kinek Kolton emlékkönyvéből irtam ki. Eredetije szép tiszta, határozott vonásokkal van írva, s nem látszik, hogy írójuk veszélyes szembajban szenvedett.

K. P. M.

Bajza József levele

(Báró Wesselényi Miklóshoz.)

Tisztelt kedves barátom! Bár oly távol vagy tőlünk, hogy ritkán veszünk felőled hirt, sokszor emlékezünk rád mind magános, mind nyilvánosabb körökben, de elhíheded sehol több melegséggel nem, mint azon baráti kis körben, mely egykor Bártfaynál oly örömet gyült vala össze körülted.

A' pesti „Kör“ tegnap Deák Ferencz tiszteletére adott lakomát, melynek áldomásaiban többször hangzott neved 's úgy hiszem a' jók, a' becsületesek senkinek nem kívántak őszintébb és tisztább szívvvel áldást és ép egészséget, mint neked, kit a' sors oly kajánul foszta meg attól.

Deák Ferencz pár napig még köztünk mulat, aztán hozzád fordul Zsibóra 's talán vele megyen Vörösmarty is. En is ohajtanék látogatásodra menni, ha foglalatosságim szabadulást engednének! Ig, azonban csak jelentője lehetek azon örvendetes hirnek, hogy barátid fognak meglátogatni.

Vajha közöttünk volnál, vagy legalább közelebb hozzánk, hogy gyakrabban láthatnánk és beszélhetnénk veled az ügyekről, mellyek előmeneteleinket tárgyazzák 's mellyekért a' te kebled mindig oly melegen dobogott és dobog szakadatlanul. Bártfayval egy párszor terveztünk, hogy fölkerekedvén hárman négyen, kik magunkat változatlanul barátidnak valljuk, látogatásodra menjünk: de Bártfayt is úgy tartják lebilincselve kötelességei, mint engem az irodalmi vállalatok, hogy alig mozdulhatunk Pestről. Azonban a' mi halad el nem marad, 's rajta leszek, hogy a' mit ez évben nem valósíthatok, leg alább a' jövőben el ne mulasztzam.

Engem egy „Világtörténet“ írása foglal el egy pár évre, mellyet Hartleben könyvárus felszólítására készítek. Azt hiszem, hogy illy nemű munkával, ha sikerülend, sokat használhatni és a' honnak tisztább kedélyű embereire nem kevésbé lehet hatni. Célom e' munka által annyi szabad nézetet és elvet ellhinteni az olvasó közönségben, mennyit csak a' censura engedend. Gondolhatod, hogy az annyi nem lesz, mennyit te velem együtt ohajtanál, azonban ha csak egy tizede lesz is ohajtasainknak; meg fogja érdemleni a' fáradságot. Az emberi művelődés története; mellyeket a' jeles Kolb után a' Történeti könyvtár' két első kötetében tavál közlöttem 's mellyért a' sötétség' fiai, kivált a' catholicus papság, átkot' kiált rám, alig hinnéd milly sok szerencsével csúszott át a' censurán 's milly sok jó politikai eszmét foglal magában. Ezért van olly jó kelete és ezért zúdult fel a' fekete sereg.

Isten minden áldásait adja rád, édes barátom, mert méltóbbra nem adhatja e' két hazában. Tarts meg megbecsülhetlen barátságodban, és hidd el, hogy irántadi tiszteletem és szeretetem soha sem fog még csak csökkenni sem, annál kevésbbé valaha elhűlni.

Pesten, april 21. 1845.

Tisztelő barátod

BAJZA.

Posonyból. Méltóságos Hadadi Báró Wesselényi Miklós Urnak — Erdély Ország Gyűlési Nemes Udvarhely Szék' érdemes Követének tisztelettel.

Kolozsvárott.

A boríték hátlapján: Vettem junius 4-én 1834.

Vörösmarty levele.

(Bárá Wesselényi Miklóshoz.)

Pest, 1845. Apr. 23-án.

Tisztelt barátom! Isten látja, bűnös ember vagyok, bűnösebb Pest városánál s a' világon minden kupak tanácsnál. De hogy bűnömet bevalljam, végre meg kellett szólalnom, levelet kelle hozzád írnom, kit hallgatással olly sokáig sértettelek. De e' részben egy mentségem is van: nem találtam el a' szót, nem volt gondolatom elég méltó hozzád 's hozzám, mellyet annyi balság után olly visszás körülményekben szavakba foglaljak. Hallgattam; mert imádkoznom késő, káromkodnom sikertelen 's nagyszerű türelmed, sőt csüggedtlenségéd ellenében gyávaóság lett volna. 'S most mi bátorit, hogy bűnös hallgatásom után felszólalni merek? Egy kis közbe járó, Apr. 17-én született második fiam, ki ha szólni tudna, azt mondaná: légy kereszt apám! Reménylen, nem tagadod meg a' szegény költő fiúnak kérelmét 's e' reményben holnap Deák Ferencz fogja nevében keresztvizre tartani. Nóm hasonló kérelmént jelenti hozzád és szives üdvözlését. Azt halljuk, hogy feljössz: Isten tartson meg e' jó szándékodban 's adjon hozzá jó kedvet és erőt: azok, kiket idő, életbaj szétszórt, egyesülni fogunk körülötted, mint együtt voltunk évek előtt, midőn fiatalabb vér 's egy jobb kor' álmai olly kedves órákat engedtek tőltenünk.

Politikai dolgokról nem tudósítlak, azokat avatottabb emberektől tudod: magamról nem irhatok egyebet, mint, hogy a' verseket — és a' mi hihetetlennek látszott — a' magyar nemzetet szaporitom. Első fiam Apr. 20-án, a' második Aprilis 17-én született 's így egy év alatt kettő, mi egyébiránt — tisztelet becület, de igazság is — felerészben nóm' érdeme.

Isten áldjon meg. Tartsd meg szives jó akaratedban tisztelő barátodat
VÖRÖSMARTY.

Tartalom: 1. Az olvasóhoz. 2. Lorántfy Zsuzsanna életéhez. Közli Szilágyi S. 3. Egy oklevél 1512-ből. 4. Alvinczi Péter pap kassai prédikátor levele a' fejedelemség felől. 5. Barsai Ákos fejedelem levele. 6. Teleki Mihály levele. 7. Czegői Vass György naplója (1704—5.) 8. Kazinczy fogsága történetéhez. 9. Adalék Bölöni Farkas Sándor életéhez. 10. Erdélyi levelek Kazinczytól. 11. Egy oklevél V. Ferdinánd királytól. 12. Az 1848-ki román mozgalmak történetéhez. 13. A b. Wesselényi család zsigózi levéltára kincseiből a.] Kolcsey, b.) Fáy, c.) Deák Ferencz levelei. 14. Kossuth Lajos naplója. Közli Jakab Elek. 15. Egy levél Petőfi Sándortól. 16. Gr. Teleki Sándor emlékkönyvébe. Br. Wesselényi Miklóstól. 17. Bajza József levele. 18. Vörösmarty levele.